

J.M.G. Leune

Verblijfplaatsen van het Staatse leger op 27 oktober 1748

Bij de ingekomen stukken van de Gecommitteerde Raden van Zeeland trof ik een overzicht aan van de verblijfplaatsen of -streken van eenheden (veelal regimenten) van het Staatse leger (zowel infanterie als cavalerie) op 27 oktober 1748, met vermelding van hun eerstvolgende bestemming. ¹ Het document is een afschrift van een bijlage bij een brief van stadhouder Willem IV aan de Staten-Generaal. ² Genoteerd zijn de feitelijke en de beoogde verblijfplaatsen naar de toestand op dat moment. In de overzichten van garnizoensplaatsen van het Staatse leger zoals vermeld op de site “DutchRegiments” ontbreken vaak gegevens betreffende de jaren 1747 en 1748. ³ Het aangetroffen overzicht levert een bijdrage aan het opvullen van deze leemte. De Republiek der Verenigde Nederlanden verkeerde toen in oorlog met Frankrijk in het kader van de Oostenrijkse Successieoorlog. Daaraan kwam met de Vrede van Aken op 18 oktober 1748 een einde. Mogelijk is het genoemde overzicht het eerste dat de feitelijke en de beoogde localisering van Staatse eenheden (inclusief de buitenlandse troepen in Staatse dienst) kort daarna beschreef.

De samenstelling van het Staatse leger en de sterkte van de afzonderlijke regimenten in de jaren 1747-1748 zijn (vooral door Ringoir en Van Nimwegen) goed gedocumenteerd. ⁴

De in het ingekomen stuk vermelde gegevens (en de daarbij gevoegde annotaties) zijn de volgende. ⁵

A. Repartitie van de garnizoenen binnen de Provinciën

Esk. ⁶	Bat. ⁷	Regiment ⁸	DR ⁹	Waar ¹⁰	Bestemming ¹¹
3		Eck van Nergenz ¹²	CR665c	Friesland	Friesland
3		Rechteren Overijssel ¹³	CR672b	Idem	Idem
	1	Holstein-Gottorp ¹⁴	IR698a	Idem	Idem
	1	Lewe van Aduard ¹⁵	IR671b	Idem	Idem
	1	Envie, d' ¹⁶	IR665c	Idem	Idem
	1	Maleprade ¹⁷	IR665b	Idem	Idem
	1	Croyé ¹⁸	IR689a	Idem	Idem
3		Hop ¹⁹	CR672c	Groningen	Groningen
	1	Acronius ²⁰	IR577a	Idem	Idem
	1	Aylva ²¹	IR672d	Idem	Idem
	1	Veldman ²²	IR595b	Coevorden	Bourtange, Oude en Nieuwe Schans
	1	Imhoff ²³	IR747g	Klundert	Coevorden
	1	Mulert ²⁴	IR632b	Groningen	Kampen
	1	Burmania ²⁵	IR633a	Zwolle	? ²⁶
	1	Flodorff ²⁷	IR664d	Zeeland	?
	1	Brakel ²⁸	IR622a	Armee ²⁹	?
2		Oranje-Friesland ³⁰	CR668a	Idem	Nijmegen
	2	Oranje-Friesland gardes ³¹	IR639a	Idem	Idem
	1	Oranje-Groningen ³²	IR647a	Zeeland of Steenberg	Idem
	1	Randwijk ³³	IR674a	Zeeland	Idem
	1	Baden-Durlach Friesland ³⁴	IR671e	Idem	Idem
	1	Oranje-Gelderland ³⁵	IR602b	Armee	Doesburg

	1	Thierry ³⁶	IR673b	Armee	Deutekom ³⁷
3		Hessen-Philipsthal ³⁸	CR665b	De Veluwe	Hatterm en Elburg
	1	Glinstra ³⁹	IR664a	Zeeland	Arnhem
3		Buys ⁴⁰	CR672f	Idem	Idem
	1	Broekhuysen ⁴¹	IR690a	Idem	Tiel
	1	Planta ⁴²	IR693b	Utrecht	Bommel ⁴³
		débris-Planta ⁴⁴	Idem	Nijmegen	Idem
	1	Rechteren Zeeland ⁴⁵	IR744e	Zeeland	Wageningen
1		Karabiniers ⁴⁶	CR688d	Armee	Buren
5		Schlippenbach ⁴⁷	CR672j	Idem	Asperen, Heukelom en Leerdam
	2	Drumlanrig ⁴⁸	IR747d	Breda	Vianen en Lexmond
	1	Oranje-Nassau (4) ⁴⁹	IR748a	Armee	Gorcum
	2	Marjoribanks ⁵⁰	IR595a	Idem	Idem
	1	Elias ⁵¹	IR718a	Steenbergen	Rhenen
	1	Becker ⁵²	IR627f	Zeeland	Amersfoort
3		Cannenburg ⁵³	CV625b	Utrecht	Utrecht
	1	Constant ⁵⁴	IR697a	De Veluwe	Idem
		débris-Constant	Idem	Nijmegen	Idem
	1	Gadelières ⁵⁵	IR668a	Breda	Brielle
	1	Villattes, des ⁵⁶	IR599b	Venlo	Schoonhoven
	1	Oranje-Drenthe ⁵⁷	IR672g	Armee	Naarden
3		Schack ⁵⁸	CV577a	Noord-Holland	Noord-Holland
1		Graaf Maurits van Nassau ⁵⁹	CV599a	Armee	Alphen
1		Gardes du corps ⁶⁰	CE685a	Den Haag	Den Haag
3		Gardes te paard ⁶¹	CR672a	Idem	Idem
5		Gardes dragonders ⁶²	CR672h	Idem	Idem
	2	Gardes te voet ⁶³	IR643a	Idem	Idem
	2	Zwitserse gardes ⁶⁴	IR748b	Idem	Idem
	1	Soute ⁶⁵	IR664b	Zeeland	Zeeland
	1	Evertsen ⁶⁶	IR701e	Steenbergen	Zeeland

B. Repartitie van de garnizoenen op de grenzen en in de steden van de Oude Barrières ⁶⁷

Esk.	Bat.	Regiment	DR	Waar	Bestemming
5		Olne, d' ⁶⁸	CR747b	Armee	Venlo
	3	Envie, d' ⁶⁹	IR665c	Kampen (2) en Groningen (1)	Idem
	1	Vergé, du ⁷⁰	IR665a	Venlo	Idem
	1	Rivière, de la ⁷¹	IR586a	Idem	Idem
	1	Smissaert Wallon ⁷²	IR600a	Stevensweert	Stevensweert
	1	Baden-Durlach ⁷³	IR748h	Grave	Grave
	1	Praetorius ⁷⁴	IR602a	Steenbergen	Idem
1		Rechteren Zeeland ⁷⁵	CV585a	Zeeland	Idem
3		Schagen ⁷⁶	CR688a	Den Bosch	Den Bosch

	1	Cronström ⁷⁷	IR673d	Idem	Idem
	2	Baden-Baden ⁷⁸	IR748f	Idem	Idem
	3	Sturler, Charles ⁷⁹	IR748j	Zutphen, Groningen en Arnhem	Idem
	1	Guy, de ⁸⁰	IR672b	Zeeland	Idem
	1	Deutz ⁸¹	IR744d	Armee	Idem
	1	Hildburghausen ⁸²	IR747e	Idem	Idem
		Artillerie ⁸³		Idem	Idem
3		Trips ⁸⁴	CR693c	Idem	Idem
2		Massou ⁸⁵	CR688b	Den Bosch	Breda
	3	Budé ⁸⁶	IR748d	Gorcum	Idem
	3	Hirzel ⁸⁷	IR701d	Armee (2) en Nijmegen (1)	Idem
	1	Leyden, van ⁸⁸	IR690c	Breda	Idem
		Mineurs ⁸⁹	GR672a	Idem	Idem
4		Huzaren van de Staat ⁹⁰	CR748b	Rukveen ⁹¹	Heusden en Workum
	1	Kinschot ⁹²	IR672e	Zeeland	Heusden
	1	Waldeck (derde bataljon) ⁹³	IR744b	Idem	Idem
	2	Oranje-Nassau 1 en 2 ⁹⁴	IR747a IR747b	Armee	Geertruidenberg
	1	Idem, nr. 3 ⁹⁵	IR748c	Idem	Klundert
	1	Eck van Panthaleon ⁹⁶	IR673a	Oudenbosch	Oudenbosch
	1	Grenadiers Wallon ⁹⁷	IR747f	Armee	Idem
	1	Totleben ⁹⁸	-	Armee	Willemstad

C. Repartitie van de Cantonnementen ⁹⁹

Esk.	Bat.	Regiment	DR	Waar	Bestemming
4		Saksen-Gotha dragonders	-	Armee	Over-Betuwe
3		Schultz van Hagen ¹⁰⁰	CR672d	Idem	Idem
3		Birkenfeld ¹⁰¹	CR671b	Idem	Neder-Betuwe
3		Lintelo ¹⁰²	CV599b	Zeeland	Idem
4		Hessische dragonders	-	Armee	Tielerwaard of indien mogelijk de Over-Betuwe
	2	Saksen-Gotha ¹⁰³	IR744a	Idem	Zevenbergen
	2	Waldeck ¹⁰⁴	IR742a IR742b	Idem	Etten
	1	Lindman ¹⁰⁵	IR701c	Maastricht	Loemel ¹⁰⁶
	1	Stolberg ¹⁰⁷	IR744f	-	Leur
	2	Würzburger ¹⁰⁸	-	Oisterwijk	Moergestel
	2	Darmstatter ¹⁰⁹	-	-	Loon op Zand en Sprang
	2	Schwartzburger ¹¹⁰	-	-	Hilvarenbeek en Diessem ¹¹¹
	1	Leutrum ¹¹²	-	-	Cuijk, Onsenoort,

					Vlijmen en Bergeijk ¹¹³
	1	Cornabé-Wallon ¹¹⁴	IR747c	Roosendaal	Roosendaal
	6	Beyersche ¹¹⁵	-	Armee	Alphen, Chaam, Gilze, Bavel, Ginneken, Haagje en Baarle ¹¹⁶
	1	Sturler ¹¹⁷	IR694a	Idem	Udenhout
		débris-Sturler		Nijmegen	Idem
	2	Halkett ¹¹⁸	IR675a	Armee	Dongen en 's-Gravenmoer
	3	Chambrier ¹¹⁹	IR748i	Den Bosch (2), Armee (1)	De Langstraat
	2	Stuart ¹²⁰	IR603a	Brielle (1) en Armee (1)	Idem
	6	Wolffenbittel ¹²¹	-	Armee	Goor, Delden, Enschede, Almelo en Ootmarsum
8	9	Regimenten uit Hessen ¹²²	-	Idem	Het rijk van Nijmegen en Maaswaal

¹ Zeeuws Archief, Staten van Zeeland, inv. 1378. Dit inventarisnummer betreft de ingekomen stukken in de maanden januari en februari 1748. Het genoemde stuk moet dus gelet op de datering foutief zijn opgeborgen.

² NA, Staten-Generaal, Secrete ingekomen stukken uit 1748, inv. 5473, brief van 27-10-1748. Ik dank Dr. Olaf van Nimwegen voor zijn bereidheid om mij bij het traceren van dit document behulpzaam te zijn.

³ Uit het overzicht kan niet worden opgemaakt of in de genoemde garnizoensplaatsen en -streken volledige regimenten c.q. eskadrons of bataljons verbleven dan wel onderdelen (zoals compagnieën) daarvan.

⁴ Zie met name: H. Ringoir, Hoofdofficieren der infanterie, Den Haag, 1981; voorts: Olaf van Nimwegen, De Republiek der Verenigde Nederlanden als grote mogendheid, Amsterdam, 2002, p. 341-346. Hierin is op de pagina's 343-344 een aparte tabel opgenomen met een overzicht per regiment van het aantal krijgsgevangenen per 1-4-1747, 1-10-1747, 1-1-1748 en 28-12-1748.

⁵ De namen van regimenten (lees: van de bevelvoerende kolonels) en van de feitelijke en beoogde verblijfplaatsen zijn in deze transcriptie hier en daar aangepast, met name indien er sprake was van een foutieve spelling (zo is Drumlanng gewijzigd in Drumlanrig) of van een achterhaalde schrijfwijze (zo is Vriesland gewijzigd in Friesland). In een aparte kolom is de code toegevoegd waaronder het betreffende regiment kan worden getraceerd op de site <http://www.milwiki.nl/dutchregiments>.

⁶ Het aantal eskadrons, d.w.z. eenheden binnen een cavalerie-regiment.

⁷ Het aantal bataljons, d.w.z. eenheden binnen een infanterie-regiment.

⁸ Omschreven met de naam van de bevelvoerende kolonel.

⁹ De code van het betreffende regiment op de site <http://www.milwiki.nl/dutchregiments>.

¹⁰ De verblijfplaats of -streek op 27-10-1748.

¹¹ Omschreven als "hare destinatie"; of de beoogde bestemming correspondeert met de feitelijke na oktober 1748 kan uit het betreffende stuk niet worden opgemaakt.

¹² Dirck van Eck van Nergenz.

¹³ Carel August Emanuel graaf van Rechteren.

¹⁴ Frederik August prins van Holstein-Gottorp.

¹⁵ Berend baron Lewe van Aduard.

¹⁶ Hyacinth graaf d'Envie. Als kolonel verkreeg hij commissie op 22-1-1748 maar reeds in 1747 stond een regiment (uit Beieren) op zijn naam (Van Nimwegen, op. cit., p. 342); hij was toen luitenant-generaal.

¹⁷ Jaques Elie de Maleprade.

¹⁸ Jean Francois le Croyé.

-
- ¹⁹ Hendrik Hop.
- ²⁰ Martinus Acronius. Hij verkreeg commissie als kolonel op 17-4-1748. Zijn voorganger als kolonel (Albrecht Wolfgang graaf van Schaumberg-Lippe) verkreeg in 1747 eervol ontslag waardoor de naam van Acronius waarschijnlijk reeds vóór 17-4-1748 aan dit regiment was verbonden.
- ²¹ Hobbe baron van Aylva.
- ²² Hendrik George Veldtman.
- ²³ Willem Lodewijk baron van Imhoff.
- ²⁴ Staat op de lijst als Mulaart. Hij is identiek met Herman Willem baron Mulert tot de Leemkuil.
- ²⁵ Gemme Omphridus van Burmania.
- ²⁶ Niet vermeld.
- ²⁷ Alexander Carel Graaf van Flodorff-Wartensleben. Deze verwierf commissie als kolonel op 13-8-1748 maar voerde mogelijk al eerder het betreffende regiment aan vanwege de hechtenis in 1747 van zijn voorganger Pieter de la Rocque, die op 30-5-1748 tot een levenslange gevangenisstraf werd veroordeeld. Hierdoor heeft de formele benoeming van een opvolger van De la Rocque ruim een jaar op zich laten wachten.
- ²⁸ Jacob baron van Brakel.
- ²⁹ Daarmee werd bedoeld: ergens te velde gedurende de oorlog.
- ³⁰ Kolonel was toen Willem IV (Karel Hendrik Friso, prins van Oranje-Nassau).
- ³¹ Idem.
- ³² Idem. Dit regiment werd toen ook omschreven als het regiment Oranje-Stad en Lande.
- ³³ Steven Carel baron van Randwijck.
- ³⁴ Willem Lodewijk prins van Baden-Durlach.
- ³⁵ Willem IV (Karel Hendrik Friso, prins van Oranje-Nassau).
- ³⁶ Guillaume Thierry.
- ³⁷ Daarmee is Doetinchem bedoeld.
- ³⁸ Willem Lodewijk prins van Hessen-Philipsthal.
- ³⁹ Eelco van Glinstra.
- ⁴⁰ Paulus Huybert Buys.
- ⁴¹ Willem van Broekhuysen.
- ⁴² Jean Baptiste baron de Planta.
- ⁴³ Waarschijnlijk is Zaltbommel bedoeld.
- ⁴⁴ Débris betekent overgebleven deel c.q. restant.
- ⁴⁵ Verm. het regiment van Leopold Casimir graaf van Rechteren.
- ⁴⁶ Mattheus Hoefft van Oyen.
- ⁴⁷ Casimir Abraham graaf van Schlippenbach.
- ⁴⁸ Henry Douglas graaf van Drumlanrig.
- ⁴⁹ Willem IV (Karel Hendrik Friso, prins van Oranje-Nassau).
- ⁵⁰ Alexander Marjoribanks. Hij werd genoteerd als Majoribanks.
- ⁵¹ Elbert Elias.
- ⁵² Jacob Becker; voor de validering van de datering van het onderhavige overzicht is van belang dat hij op 27-8-1748 commissie verwierf als kolonel van IR627f; zijn voorganger was Eustachius van Bronkhorst.
- ⁵³ Frederik Johan van Isendoorn à Bloys, heer van de Cannenburg.
- ⁵⁴ Samuel baron de Constant-Rebecque.
- ⁵⁵ Gaspard Steven de la Gadelierre.
- ⁵⁶ Henry baron des Villattes.
- ⁵⁷ Willem IV (Karel Hendrik Friso, prins van Oranje-Nassau).
- ⁵⁸ Otto Frederik Schack.
- ⁵⁹ Willem Maurits graaf van Nassau-La Leck.
- ⁶⁰ Douwe Idzard Sirtema thoe Grovestins (kolonel en ritmeester-commandant).
- ⁶¹ Vincent Willem graaf van Hompesch.
- ⁶² Arnold Joost baron van der Duyn van Maasdam.
- ⁶³ (verm.) Benjamin Crommelin. In 1748 werd zijn regiment gevoegd bij dat van kolonel Pieter Coenraad van Leyden.
- ⁶⁴ Frederik May van Kissen; hij werd aangesteld als compagniecommandant met de rang van kolonel in april 1748 en verwierf commissie als kolonel op 21-4-1749.
- ⁶⁵ Gideon Soute.
- ⁶⁶ Cornelis Evertsen.
- ⁶⁷ De aanduiding “Oude Barrières” verwijst naar het Barrière-Traktaat van 15 november 1715. Als “barrière-plaatsen” werden toen aangewezen: Namen, Doornik, Meenen, Veuren, Warneton, Yperen, fort Knokke en

-
- Dendermonde. Zij werden in het kader van de Oostenrijkse Successieoorlog door Franse troepen veroverd. Ze verloren na de Vrede van Aken hun militaire functie.
- ⁶⁸ Lambert Henry baron d' Olne de Saint Hallier.
- ⁶⁹ Hyacinth graaf d'Envie.
- ⁷⁰ Johan Chion du Vergé; ook genoteerd als Duvergé.
- ⁷¹ François Alexander de la Rivière.
- ⁷² Jan Carel Smissaert.
- ⁷³ Carel Frederik markgraaf van Baden-Durlach.
- ⁷⁴ Andries August graaf Praetorius.
- ⁷⁵ De kolonelsplaats was toen vacant. Deze was vervuld door Carel Albrecht Graaf van Rechteren, die 24-5-1747 overleed.
- ⁷⁶ Meynard Schagen.
- ⁷⁷ Isaaq Kock baron van Cronström.
- ⁷⁸ August Georg Prins van Baden-Baden.
- ⁷⁹ Charles Antoine Sturler.
- ⁸⁰ Willem Benjamin de Guy.
- ⁸¹ Guideon Salomon Deutz.
- ⁸² Lodewijk Frederik prins van Saksen-Hildburghausen.
- ⁸³ Het is niet duidelijk welke artillerie-eenheid hier is bedoeld.
- ⁸⁴ Adolf Berg baron van Trips.
- ⁸⁵ Gerlach Cornelis Johannes van Massou.
- ⁸⁶ Jacques Budé.
- ⁸⁷ Salomon Hirzel baron van Wolflingen.
- ⁸⁸ Pieter Coenraad van Leyden.
- ⁸⁹ (verm.) Nicolaas François de Torcy baron de Breda.
- ⁹⁰ Michiel de Zigrui.
- ⁹¹ Daarmee is vermoedelijk de plaats Rukven (thans in de gemeente Bernheze) bedoeld dan wel de plaats (tevens gemeente) Rucphen, beide in Noord-Brabant.
- ⁹² Roeland van Kinschot (senior).
- ⁹³ Karel August Frederik vorst van Waldeck.
- ⁹⁴ Willem IV (Karel Hendrik Friso, prins van Oranje-Nassau).
- ⁹⁵ Idem.
- ⁹⁶ Gerard Willem baron van Eck van Panthaleon.
- ⁹⁷ Het is niet duidelijk welk regiment hier is bedoeld. Een Waals grenadiersregiment werd pas opgericht op 26-2-1749 (IR749). Vermoedelijk betreft het het regiment van kolonel Theodorus Maria van Carnin graaf van Lillers.
- ⁹⁸ Zijn regiment (bestaande uit 1 bataljon) wordt op 29-5-1747 vermeld in het kader van de uitbreiding ("augmentatie") van het Staatse leger (Van Nimwegen, op. cit., p. 346).
- ⁹⁹ Deze categorie betreft de troepen die niet in vestingen waren gelegerd maar in plaatsen en streken langs de frontieren (met dank aan Dr. Olaf van Nimwegen voor de uitleg hierover).
- ¹⁰⁰ Jacob Schultz van Hagen.
- ¹⁰¹ Willem paltsgraaf van Birkenfeld.
- ¹⁰² Jacob baron van Lintelo.
- ¹⁰³ Willem prins van Saksen-Gotha.
- ¹⁰⁴ Karel August Frederik Vorst van Waldeck.
- ¹⁰⁵ Carel Hendrik van Lindtman.
- ¹⁰⁶ Vermoedelijk is Lommel bedoeld in de Belgische provincie Limburg.
- ¹⁰⁷ Vermoedelijk Carel Christiaan graaf van Stolberg; op 12-1-1749 verkreeg hij commissie als kolonel van regiment IR664d.
- ¹⁰⁸ Dit betreft het regiment Würzburg, bestaande uit twee bataljons, met in 1747 een totale sterkte van 1600 man (Van Nimwegen, op. cit., p. 346).
- ¹⁰⁹ Dit betreft het regiment Hessen-Darmstadt, bestaande uit twee bataljons, met in 1747 een totale sterkte van 1620 man (Van Nimwegen, op. cit., p. 346).
- ¹¹⁰ Dit betreft het regiment Schwarzburg, bestaande uit twee bataljons, met in 1747 een totale sterkte van 1200 man (Van Nimwegen, op. cit., p. 346).
- ¹¹¹ Met Diessel is waarschijnlijk Diessen in Noord-Brabant bedoeld.
- ¹¹² Dit betreft het regiment Leutrum, bestaande uit één bataljon, met in 1747 een sterkte van 880 man (Van Nimwegen, op. cit., p. 346).
- ¹¹³ Onsenoort is een buurtschap in de gemeente Heusden.

¹¹⁴ François Cornabé.

¹¹⁵ Niet genoteerd is welke regimenten dit betreft. Mogelijk gaat het over de zes regimenten uit Beieren die door Van Nimwegen (op. cit., p. 342) naar de situatie in juni 1747 als volgt zijn benoemd: Lijfregiment, Preysing, Hildburghausen, Seckendorf, D'Envie en Düring.

¹¹⁶ Alphen in Noord-Brabant. Haagje is vermoedelijk Princenhage.

¹¹⁷ Charles Sturler.

¹¹⁸ Charles Halkett.

¹¹⁹ Samuel de Chambrier.

¹²⁰ Charles William Stuart.

¹²¹ Verm. identiek met het regiment van Lodewijk hertog van Brunswijk-Wolffensbittel met in 1747 (toen bestaande uit drie bataljons) een totale sterkte van 2400 man (Van Nimwegen, op. cit., p. 346). Van Brunswijk-Wolffensbittel werd kolonel van een Staats regiment op 7-1-1751 (IR718a).

¹²² Deze zijn niet nader omschreven.